

Tēze. Par līgumsodu.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2005.gada 24.augusta**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 447

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šāda sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators I.Šepteris,
 senatore R.Saulīte,
 senatore R.Zaķe,

piedaloties zvērinātiem advokātiem G. Zemribo un D. J.

2005. gada 24. augustā atklātā tiesas sēdē izskatīja atbildētāja Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājuma centra kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 23.marta spriedumu SIA "Strēlnieks-A" prasībā pret Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājuma centru par zaudējumu piedziņu

Noklausījies senatores R. Zaķes ziņojumu, zvērināta advokāta G. Zemribo paskaidrojumus, kas uzturēja kasācijas sūdzību un zvērinātas advokātes D. Jenavas iebildumus kasācijas sūdzībai, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

2002.gada 28.augustā starp Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājuma centru un Sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Strēlnieks-A" noslēgts pirkuma līgums, ar kuru SIA „Strēlnieks-A” pārdod un piegādā Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājuma centram patronas par kopējo summu Ls 487 604.

Līguma 4.1.punkts paredz, ka pārdevējs apņemas piegādāt atbildētājam precī 60 kalendāro dienu laikā pēc līguma spēkā stāšanās, līdz 2002.gada 28.oktobrim.

Līguma 8.1 .punkts paredz, ka neviena no pusēm nav atbildīga par savu ar līgumu uzņemto saistību neizpildi, ja tam par pamatu ir bijusi nepārvaramas varas apstākļu

iestāšanās. Tādā gadījumā līgumā noteiktās līguma izpildes un samaksas termiņš tiek pagarināts par tādu laika periodu, par kādu iestājušās nepārvaramās varas apstākļi ir aizkavējuši līguma izpildi, bet ne ilgāk par 30 kalendārajām dienām.

Līguma 8.2.punkts nosaka, ka ar nepārvaramās varas apstākļiem jāsaprot dabas stihijas (plūdi, vērtas postījumi), valdības izraisītas akcijas, politiskās un ekonomiskās blokādes un citi no pusēm pilnīgi neatkarīgi radušies ārkārtēja rakstura negadījumi, ko pusēm nebija iespējams ne paredzēt, ne novērst.

Saskaņā ar Līguma 8.4.punktu, ja nepārvaramās varas apstākļi turpinās ilgāk, kā 30 kalendārās dienas, katra no pusēm tiesīga vienpusēji atkāpties no līguma, par to rakstveidā brīdinot otru pusi 5 darba dienas iepriekš.

Līguma 5.2.punktā paredzēts, ka pēc priekšapmaksas 50% samaksas atlikusī naudas summa Ls 243 802,00 apmērā pircējam jāsamaksā 10 darba dienu laikā. Saskaņā ar 7.2.punktu, ja samaksa netiek veikta līguma 5.1., 5.2.punktos noteiktajā termiņā, pircējam jāmaksā pārdevējam līgumsods 0,1% apmērā no nokavētā maksājuma summas par katru nokavēto dienu.

2002.gada 21.oktobrī Sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Strēlnieks –A” brīdinājusi atbildētāju, ka sakarā ar eksporta atļaujas no Vācijas valdības puses aizkavēšanu, līguma izpilde aizkavēsies. Pamatojoties uz Līguma 8.1. un 8.2.punktiem, lūgusi pagarināt piegādes un samaksas termiņu par 30 dienām.

2002.gada 5.novembrī noslēgta vienošanās par līguma pagarināšanu uz 30 kalendārajām dienām, tas ir līdz 2002.gada 27.novembrim. Vienošanās paredz atsauci uz līguma 8.1 un 8.2 punktiem.

Faktiski preces piegāde aizkavējusies arī pēc 2002.gada 27.novembra un pircējs preci faktiski pieņēmis laikā no 13.decembra līdz 27.decembrim.

2003.gada 14.janvārī NBS Nodrošinājuma centrs paziņojis SIA „Strēlnieks”, ka sakarā ar to, ka piegāde aizkavējusies pēc vienošanās norādītā termiņa, NBS Nodrošinājuma centrs ietur līgumsodu Ls 12 716,92 apmērā saskaņā ar līguma nosacījumiem.

2003.gada 17.martā Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Strēlnieks-A" cēlusi prasību pret NBS Nodrošinājuma centru par zaudējumu Ls 13 925,32 piedziņu.

Prasījums pamatots ar to, ka atbildētājs nav samaksājis par piegādāto preci līdz 2003.gada 6. janvārim. Līdz ar to pamatparāds ir Ls 12 716, 92 un līgumsods par 95 dienām Ls 1208,4 / kopā Ls 13.925,32/

Prasītājs nav noliedzis, ka sakarā ar eksporta licences aizkavēšanos līguma 1.1.punktā

minēto precī piegādājis pēc 2002.gada 27.novembra.Tomēr NBS Nodrošinājuma centrs pieņēmis precī 13., 24. un 27.decembrī, parakstot pieņemšanas - nodošanas aktus bez iebildumiem.

Prasītājs uzskata, ka līgumsoda ieturēšana vispār ir nepamatota .

Nepārvaramas varas iestāšanos esot atzinušas abas puses, parakstot vienošanos par līguma pagarinājumu.

Prasītājs atsaucies arī uz Civillikuma 1657.pantu, norādīdams, ka tiesa var parādnieku atsvabināt no viņam neizdevīgām nokavējuma sekām arī citos gadījumos, kad viņu nevar vainot ne uzmanības trūkumā , ne vispār vieglprātībā vai nolaidībā, vai kāda izpildīšana notikusi nepārvaramas varas dēļ.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1657., 1668., 1716., 1717., 1720., 1770., 1779. pantiem.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2003.gada 2.oktobra spriedumu prasība apmierināta daļēji, tiesa no atbildētāja par labu prasītājam piedzinusi zaudējumus Ls 12 716,92 apmērā, valsts nodevu Ls 323,47 un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus Ls 635,85, kopā Ls 13 676,24, daļā par līgumsoda Ls 1208,40 piedziņu prasība noraidīta.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 23.marta spriedumu prasība apmierināta daļēji.

No Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājuma pavēlniecības par labu SIA "Strēlnieks -A" piedzīti Ls 12 716.92 un tiesas izdevumi Ls 323.47 apmērā .

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pušu tiesiskās attiecības izriet no 2002.gada 28.augustā noslēgta pirkuma līguma, kas nav apstrīdēts un atbilstoši Civillikuma 1587.pantam uzliek līdzējiem pienākumu izpildīt apsoluti.

Tiesa atzinusi, ka atbildētājs nebija tiesīgs nesamaksāt par precī pilnā apmērā nav bijis pamats ieskaita piemērošanai. Lai arī prasītājs nav ievērojis 2002. gada 5. novembra vienošanās noteikto termiņu , tomēr no pieņemšanas nodošanas aktiem redzams, ka pircējs precī pieņēmis bez iebildumiem un atbilstoši Līguma 4.3. punkta nosacījumiem atbildētājs 3 darba dienu laikā nav cēlis nekādas pretenzijas, ka prasītājs nebūtu izpildījis kādu no līguma 3.1. punktā noteiktajiem pienākumiem.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka tādējādi atbildētājs nav izmantojis līguma 4.3. punktā noteiktās tiesības 3 darba dienu laika iesniegt pārdevējam rakstveida

argumentētu pretenziju un līdz ar to nevar saskaņā ar Līguma 7.1. punktu prasīt līgumsoda piedziņu. Spriedums pamatots ar Civillikuma 1668.pantu .

Noraidot SIA "Strēlnieks-A" prasību daļā par līgumsoda Ls 1208.40 piedziņu, tiesa atzinusi, ka prasītājs nav iesniedzis līgumsoda aprēķinu, kas ir pretrunā CPL 128.p.2.d.4.punkta prasībām. Bez tam līgumsodu prasītājs aprēķinājis nevis par samaksas neveikšanu vispār, bet gan par Ls 12 716.92 ieskaitu, un par šo priekšmetu starp pusēm pastāv civiltiesisks strīds.

Kasācijas sūdzībā Latvijas Republikas Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājuma pavēlniecība lūdz atcelt spriedumu pārsūdzētajā daļā. Norādīts uz Civillikuma 1668.panta kļūdainu tulkojumu kopsakarā ar tiesas konstatētajiem apstākļiem.

Kasācijas sūdzības autors paudis viedokli, ka Līguma 4.3 punkta saturs attiecināms uz preces kvalitāti, daudzumu un garantijas saistībām. Pretenzijas iesniegšanas termiņš neesot saistāms ar līgumsodu / līguma 7.punkts/.

Kasators atsaucies uz Civillikuma 1652.pantu, kas paredz parādnieka nokavējumu un saista to ar tiesas spriedumā izteikto secinājumu, ka nav pamata Civillikuma 1657.panta piemērošanai, kas paredz parādnieku atsvabināt no viņam neizdevīgām sekām.

Tā kā kreditors var prasīt kā līguma izpildi, tā arī līgumsodu, tad nepareizs esot apelācijas tiesas secinājums, ka nevar piemērot līgumsodu, ja otra puse pieņēmusi nokavēto izpildījumu bez iebildumiem.

Ar spriedumu faktiski esot liegtas iespējas nodrošināt līguma izpildi ar līgumsoda palīdzību, ko puses līgumā paredzējušas.

SIA „Strēlnieks –A” iebildumos norādīts, ka neiesniedzot pretenziju par līguma 3.1 punktā noteiktā pienākuma neizpildīšanu, kas aptver līguma izpildi noteiktajā termiņā, iestājas Civillikuma 1668.pantā paredzētās sekas.

Iebildumos vērsta uzmanība uz līguma 4.3 punktu un 3.1 punktu , uzskatot, ka šie punkti tieši aptver pārdevēja pienākumu piegādāt precī noteiktā laikā, vietā un pienācīgā kārtā.

Pieņemot precī bez iebildumiem, atbildētājs zaudējis prasījuma tiesības saistībā ar līguma nepienācīgu izpildi.

Iepazinies ar lietas materiāliem un apsvēris kasācijas sūdzībā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka sprieduma atceļams .

Prasītājs prasību pamatojis ar to, ka līgumsods nav piedzenams nepārvaramas varas dēļ un par iemeslu uzrādījis Vācijas eksporta licences aizkavēšanos. Prasība pamatota arī uz Civillikuma 1657.pantu, kas paredz, ka tiesa var parādnieku atsvabināt no viņam neizdevīgām sekām arī citos gadījumos, kad viņu nevar vainot ne uzmanības trūkumā, ne vispār vieglprātībā vai nolaidībā, vai kad izpildīšana notikusi nepārvaramas varas dēļ.

Civillikuma 1652.pants paredz, ka parādnieka nokavējums ar visām tā sekām iestājas pats no sevis, kad viņš palaidis garām termiņu, kas nolikts izpildīšanai vai nu ar likumu, vai ar līgumu, vai arī pēc parašas. Pēc pušu savstarpējā līguma un 2002. gada 5. novembra Vienošanas par līguma pagarinājumu, piegādes pēdējais termiņš noteikts 2002. gada 27.novembris, kas nepārprotami ir pārkāpts.

Apstākļus, kas varētu būt par pamatu, lai atbrīvotu SIA „Strēlnieks - A „no atbildības par līguma savlaicīgu neizpildi, tiesa nav konstatējusi. Tāpēc nav apspriežami SIA „Strēlnieks- A „iebildumi par līguma izpildes termiņa nokavējuma tiesiskumu.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, pretēji Civilprocesa likuma 432.panta 5.punkta un 193.panta 5.punkta prasībām, spriedumā nav analizējusi visus pierādījumus un nav norādījusi tos tiesas secinājumus, kas apstiprinātu prasības pamatotību.

Prasība apmierināta, pamatojoties uz Civillikuma 1668.pantu, saistot to ar apstākli, ka nokavētais izpildījums bez iebilduma pieņemts, parakstot preču pavadzīmi un neceļot pretenzijas

Minētais secinājums ir pretrunā ar Civillikuma 1668.panta jēgu un lietas faktiskajiem apstākļiem.

Civillikuma 1668.pants gan nosaka, ka gadījumos, ja nokavēto izpildījumu pretinieks bez iebilduma pieņem, vai ja saistību atceļ to pārjaunojot, vai arī prasījuma tiesība beidzas ar noilgumu, tad ar nokavējumu nevar pamatot nekādas prasības.

Tomēr likums nav noteicis kādā veidā un cik ilgā laikā saistības dalībnieks izsaka savus iebildumus sakarā ar preces nepiegādi īstajā laikā līgumsoda piemērošanas gadījumā.

Ja NBS Nodrošinājuma centrs, saņemdam piegādāto produkciju ar nokavējumu, izteicis savus iebildumus tādā veidā, ka atteicies maksāt par nokavētu izpildījumu, pieteicis arī pretenziju ar kavējuma naudas aprēķinu, tad jānovērtē arī minētie apstākļi, lai izdarītu secinājumu, ka izpildījums pieņemts ar vai bez iebildumiem.

Līgumsods par nokavējumu aprēķināts pamatojoties uz pušu noslēgtā līguma 7.1 punktu, kas līgumā ir atsevišķa nodaļa Pušu atbildība. Noteikts, ka gadījumā, ja pārdevējs nepiegādā precī līgumā noteiktajā termiņā, tas maksā pircējam līgumsodu 0,1% apmērā no nepiegādātās preces partijas summas par katru nokavēto dienu, pamatojoties uz pircēja iesniegto rēķinu.

Apelācijas instances tiesa, noraidīdama apelācijas sūdzību, analizējusi līguma 4.3 punktu un uzskatījusi par saistošu minēto līguma punkta nosacījumus arī līgumsoda gadījumā. Nav ņemts vērā, ka saskaņā ar līguma 7.1 punktu līgumsoda samaksa neatbrīvo no līguma saistību izpildes un neparedz pircēja tiesības nepieņemt precī, kā tas ir paredzēts līguma 4.3 punktā minētajā gadījumā. Līdz ar to tiesas spriedumā izteiktais secinājums, ka pieņemot izpildījumu, kreditors zaudē tiesības uz līgumsodu, nav pamatots uz likumu.

Ievērojot izteiktos apsvērumus, Senāts atzīst, ka tiesas spriedumu nevar atzīt par likumīgu un pamatotu, tādēļ kasācijas sūdzība apmierināma.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta otrās daļas noteikumiem, atceļot spriedumu, atbildētājam atmaksājama drošības nauda Ls.50.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 23.marta spriedumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai citā sastāvā.

Atmaksāt Ls50,- (piecdesmit) drošības naudu LR Aizsardzības ministrijas NBS Nodrošinājuma centram.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

I.Šķēteris

Senatore

R.Saulīte

Senatore

R.Zaķe